

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT PROTOTYPE OF PRODUCTS AND PACKAGING OF COMMUNITY
ENTERPRISE IN SANKAMPAENG DISTRICT, CHIANG MAI

เจษฎาพล กิตติพัฒนวิทย์

Vol. 15 No. 2 April-September

CHIANGMAI
RAJABHAT
UNIVERSITY

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT PROTOTYPE OF PRODUCTS AND PACKAGING OF COMMUNITY
ENTERPRISE IN SANKAMPAENG DISTRICT, CHIANG MAI

เจษฎา พล กิตติพัฒนวิทย์*

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้กับชุมชนและผู้สนใจ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลมาประกอบการออกแบบและปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งแบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่สร้างขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า ผู้แทนกลุ่มและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน มีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ในระดับน้อย ในขณะเดียวกันยังคงมีความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน ซึ่งองค์ความรู้จากการสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของชุมชน ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพประรูปอาหาร ประกอบด้วย 5 ผลิตภัณฑ์ 2) กลุ่มอาชีพเย็บผ้าและห่อผ้า ประกอบด้วย 16 ผลิตภัณฑ์ 3) กลุ่มอาชีพของที่ระลึก ประกอบด้วย 4 ผลิตภัณฑ์ และ 4) กลุ่มอาชีพงานกระดาษสา ประกอบด้วย 3 ผลิตภัณฑ์ โดยได้ทำการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับตัวแทนกลุ่มและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จ念佛ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของชุมชนในรูปแบบใหม่ ขึ้นมา จากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มและกลุ่มวิสาหกิจประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจากการกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ต้นแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

This research was performed through a participatory action research method that had the following objectives: 1) investigating knowledge of handicraft products and packaging in community enterprises in the Sankampaeng District, Chiang Mai; 2) developing product and packaging prototypes for the community enterprises; and 3) transferring knowledge of product and packaging development to the community

* คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

enterprises and other interested people. An interview and a questionnaire evaluating satisfaction were used to collect data for improving product design, product quality, and product packaging.

The results of this study showed that 50 group representatives of community enterprises in the Sankampaeng District, Chiang Mai have minimal understanding of product and packaging development, and they would clearly benefit from such understanding for product development purposes. The investigation revealed that knowledge inherited from ancestral community wisdom was associated with the following types of occupational product groups: 1) five food processing products; 2) sixteen sewing and weaving products; 3) four souvenir products; and 4) three mulberry paper products. The researcher had been working collaboratively with the community enterprises to develop new product prototypes and packaging, and evaluated the satisfaction of group representatives and community enterprises with respect to newly developed products and packaging. The results showed that community members were highly satisfied.

Keywords: Product Prototype, Packaging, Community Enterprises

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ซึ่งผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญาและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากการความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง จัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ ตามยุคตามสมัย ซึ่งเป็นความรู้ในสังคม ชุมชนนั่นๆ จังหวัดเชียงใหม่มีวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการจำนวนมากได้พัฒนา มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งแบ่งตามแกนที่ของวิสาหกิจชุมชนที่มีความโดดเด่นจำนวน 4 กลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มเย็บผ้าและทอผ้า กลุ่มของที่ระลึก และงานกระดาษสา ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มอาชีพเหล่านี้มีความพิเศษอย่างพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง เพื่อให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตน ดังนี้ กลุ่มแปรรูปอาหาร ประกอบไปด้วย 5 ผลิตภัณฑ์ คือ น้ำดื่มผลไม้พ้าเจริญ ไส้อ้วนสมุนไพร แหนมซีโครงหมู แกงชังเล胥ะเจี๊ยง (ดำเนลตันเป่า) และสุราชุมชน (ดำเนลวกวัก้าง) ซึ่งทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์ ยังมีปัญหาด้านการพัฒนารูปแบบและยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ ที่เหมาะสมและแสดงองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน กลุ่มเย็บผ้าและทอผ้ามี 3 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า กระเปาสถาบันศรีษะผ้า และผ้าทอมือ ซึ่งยังมีรูปแบบเดิมๆ ขาดการพัฒนาเรื่องรูปแบบ ความเหมาะสมในด้านการขาย และความสวยงาม กลุ่มของที่ระลึกมี 5 ผลิตภัณฑ์ คือ ชุดรองแก้วน้ำตีลาย พวงกุญแจตีลาย กรอบรูปพระพุทธรูปเจ้า กรอบรูปม้า ขนาดกลาง พัดขนาดเล็ก ดำเนลตันเป่าและกลุ่มผลิตภัณฑ์งานกระดาษสาอีก 3 กลุ่ม ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อยู่แล้ว คือ งานกระดาษสาของกลุ่มดำเนลตันเป่าที่มีชื่อเสียงมานานจากอดีต และโคมไฟประดับ บางผลิตภัณฑ์ยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ ห่อหุ้ม จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า ทั้ง 4 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอาชีพยังไม่รู้ถึงการคิดวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ เนื่องจากเกิดการเริ่มทำจากกลุ่มเล็กๆ และมีการสืบท่องจากรุ่นสู่รุ่น บางกลุ่มก็ทำเป็นอาชีพเสริมซึ่งมีรายได้สูงขึ้นแต่ยังขาดความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนา จึงทำให้กลุ่มทำผลิตภัณฑ์เหมือนกันหลายกลุ่มโดยการลอกแบบกัน เกิดความซ้ำซ้อน และทำให้ราคาต่ำลง และยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เพื่อการขาย จึงทำให้ไม่สามารถตั้งราคาที่แท้จริงได้ เนื่องจากมีผู้ประกอบการหัดทดลองจากงานฝีมือจำนวนมากในจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอสันกำแพง จึงมีการแข่งขันในการผลิต สูงตามมา หากสามารถนำจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอสันกำแพงมาผสมกับศาสตร์ทางด้านงานออกแบบผลิตภัณฑ์ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้เปิดผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่และบรรจุภัณฑ์ใหม่ตามความต้องการของผู้บริโภคอีกด้วย

วัตถุประสงค์

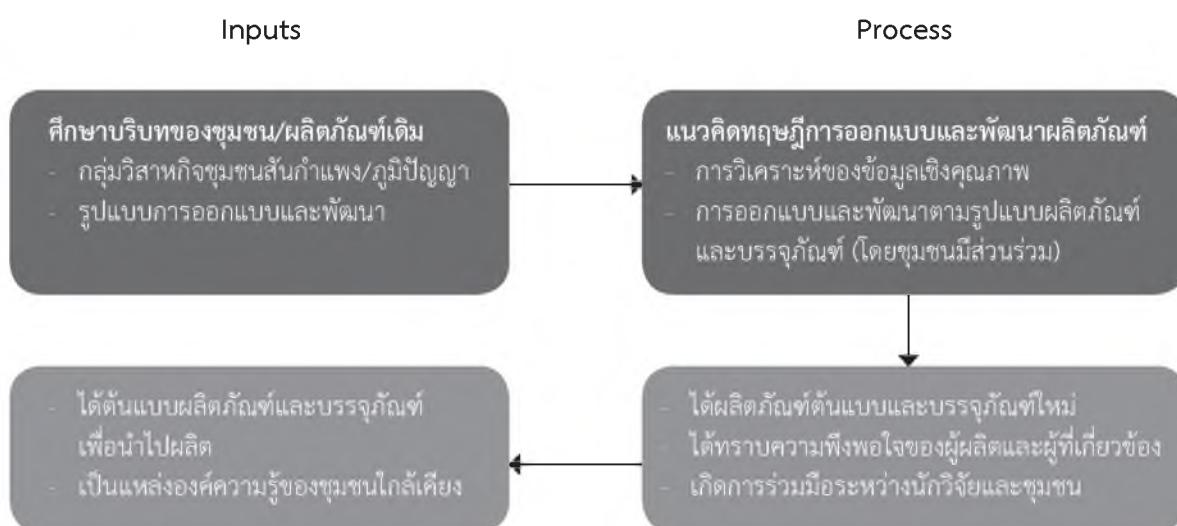
- เพื่อศึกษาองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ทัศนกรและบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- เพื่อพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้กับชุมชนและผู้สนใจ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งบุญนาค ตีวกุล (2543: 45) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ว่าเกิดจากการปรับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ชาวบ้านผู้ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการดำเนินการ ด้วยความเชื่อในความสามารถของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง (ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย) คือ หน่วยงานต่างๆ เกษตรอำเภอ อบต. ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยวิเคราะห์สถานะของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีอยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ร่วมกับกลุ่มชุมชนและให้ความรู้กับกลุ่ม จนได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ และประเมินความพึงพอใจของคนในชุมชนต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น เพื่อการพัฒนาในครั้งต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน สันกำแพง (Participatory Action Research) โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ หน่วยงานราชการ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สามารถนำไปผลิตได้จริงในกลุ่มชุมชน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชน โดยการสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรอำเภอ เคหะกิจอำเภอ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญา และเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึกข้อมูลสถานการณ์ของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่ควรจะพัฒนา โดยการจดบันทึกและดำเนินการตามกรอบกระบวนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง มีการนำเสนอข้อมูลและแสดงความคิดเห็นจากแบบสำรวจเชิงลึกและการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 เตรียมทีมนักวิจัยและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่
- ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
- ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบงาน SKETCH ที่พัฒนาแล้วไปปรับปรุงแก้ไขกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
- ขั้นตอนที่ 6 สรุปและประเมิน เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อชุมชน อำเภอสันกำแพง

ต่อมานำผลจากการสัมภาษณ์พูดคุยมาวิเคราะห์และออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เข้ากับผลิตภัณฑ์จนได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ขึ้นมา และทำการประเมิน ความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

ผลการวิจัย

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลของการศึกษาองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจำแนกสักษณะประเภทของงาน หัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากการสืบทอดภูมิปัญญา การคิดค้น การใช้วัสดุ เทคนิคและขั้นตอนในการผลิตงาน หัตถกรรมของหมู่บ้านที่มาจากการบบบุรุษของชุมชนตั้งแต่เดิมสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

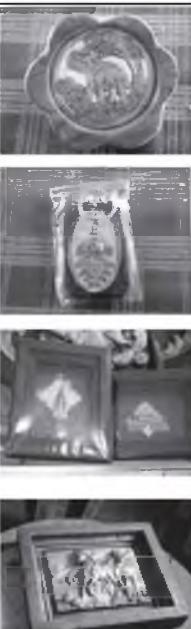
บริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มชุมชนหรือกลุ่มพัฒนาสตรีของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกที่ร่วงจากการ ทำไร่ทำสวน และภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ เช่น การตัดเย็บผ้า ห่อผ้า ตีแร่ งานกระดาษสา โคมไฟประดับ เป็นต้น ต่อมามีเม หน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนเข้ามารับมือเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานมากขึ้น เช่น กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านตันเจ้า (คำขาว) หมู่ 4 ตำบลสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2549 ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 40 คน โดยมีประธานกลุ่มคือ นางบังอร อภิญญาวงศ์เลิศ ข้าราชการบำนาญ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้จากการได้หลัก (บังอร อภิญญาวงศ์เลิศ, 2556: สัมภาษณ์)

จุดเด่น-จุดด้อยของผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ได้วิเคราะห์จากรูปแบบเดิมและการสัมภาษณ์ได้ทำการออกแบบจากการ Sketch ในกระดาษ เพื่อนำไปปรับให้เข้ากับวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านการผลิต มีจุดแข็งคือ กลุ่มมีการรวมตัวกันและมีประสบการณ์ จากรุ่นสู่รุ่น ขึ้นงานมีความประณีตต่างกัน และวัสดุดีบหาง่ายในท้องถิ่น ใช้เงินลงทุนน้อย ข้อด้อยคือ กระบวนการผลิตขึ้นงาน ที่มีความละเอียด เช่น ผ้าห่มมือและตีลายแผ่นแร่ จะต้องใช้เวลานานในการผลิตและมีการลอกเลี่ยนแบบลดลายกันเอง ในกลุ่ม รูปแบบซ้ำๆ เดิมๆ รวมไปถึงงานกระดาษสาซึ่งหากไม่มีอุปกรณ์จากนายทุนก็จะไม่มีงานในรูปแบบใหม่ขึ้นมา จึงทำให้เกิดการขาดรายได้ของกลุ่มไป

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบข้อดีและข้อด้อยของผลิตภัณฑ์เดิม

กลุ่ม	ผลิตภัณฑ์	ภาพ	ข้อดี	ข้อด้อย
แปรรูปอาหาร (ทำบลต้นเป่า)	- น้ำดื่มผลไม้พาราสเลอเรช จำนวน 5 ขวด		วัตถุติดห่าง่ายในพื้นที่	บรรจุภัณฑ์ยังไม่เหมาะสมกับการจำหน่าย
แปรรูปอาหาร (ทำบลต้นเป่า)	- ไส้อั่วส้มุนไพร จำนวน 1 ชิ้น - แพนเมช์โครงหมู จำนวน 1 ชิ้น - แกงซั่งเลเช่เชิง จำนวน 1 ชิ้น		วัตถุติดห่าง่ายในพื้นที่	บรรจุภัณฑ์ยังไม่เหมาะสมกับการจำหน่าย
เย็บผ้า หอผ้า กระเปาสตางค์ ผ้าหอมีอ บ้านตันเจ๊ก (ทำบลสันกำแพง)	- กระเปาสตางค์ จำนวน 2 ชิ้น - ผ้าหอมีอ จำนวน 1 ชุด		วัตถุติดห่าง่ายในพื้นที่	รูปแบบซ้ำเดิม
ของที่ระลึก (ทำบลสันกำแพง)	- ชุดรองแก้วน้ำ ตีลายแฝ่นแร่-ไม้ จำนวน 1 ชิ้น - พวงกุญแจ ตีลายแฝ่นแร่-ไม้ จำนวน 1 ชิ้น - บรรจุภัณฑ์กรอบรูป พระพุทธเจ้า จำนวน 1 ชุด - บรรจุภัณฑ์กรอบรูปม้า จำนวน 1 ชุด		วัตถุติดห่าง่ายในพื้นที่	รูปแบบซ้ำเดิม และทำตามออร์เดอร์

กลุ่ม	ผลิตภัณฑ์	ภาพ	ข้อดี	ข้อด้อย
งานกระดาษสา	<ul style="list-style-type: none"> - บรรจุภัณฑ์ปืนร่มเล็ก จำนวน 1 ชิ้น - โคมประดับ จำนวน 1 ชิ้น - กรอบรูปกระดาษสา จำนวน 1 ชิ้น 	 	วัตถุติดห่าง่ายในพื้นที่	รูปแบบซ้ำเดิม และทำตามออร์เดอร์

จากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิมจนผ่านกระบวนการออกแบบ การประชุมกับกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบร่วม แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จะต้องมีความสอดคล้องและมีความเข้าใจในกระบวนการออกแบบ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่จากการพูดคุยกับนักวิชาการ (ผู้วิจัย) ร่วมกับกลุ่มชุมชน รวมไปถึงได้ความรู้ ความคิดจากแนวคิดของรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนและกรมวิธีการผลิตเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่อไป

2. ผลของการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้กับชุมชนและผู้สนใจ โดยปรับใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นำรูปแบบจาก การออกแบบของนักวิจัย ซึ่งให้กลุ่มศิริมีส่วนในการให้ข้อมูลและร่วมกันออกแบบทั้งผลิตภัณฑ์ต้นแบบแล้วจึงนำมาสอบถามความพึงพอใจจากผู้ผลิตและผู้บริโภค ต่อมานำองค์ความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดโดยจัดอบรมและทำความเข้าใจกับกลุ่มอีกรัง รวมถึงการประเมินความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้

ผลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชน

จากการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชนและให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำการประเมินความพึงพอใจของแต่ละผลิตภัณฑ์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์น้ำดื่มผลไม้พาสเจอไรซ์ จากขวดแก้วและพลาสติก พบร่วม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์น้ำดื่มผลไม้พาสเจอไรซ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.9)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 1 บรรจุภัณฑ์น้ำดื่มผลไม้พาสเจอไรซ์ แบบเดิมและแบบใหม่

2. ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์ใส่อ้วนสมุนไพร พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.9)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 2 บรรจุภัณฑ์ใส่อ้วนสมุนไพร แบบเดิมและแบบใหม่

3. ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์แห้งซีโครงหมู พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.8)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 3 บรรจุภัณฑ์แห้งซีโครงหมู แบบเดิมและแบบใหม่

4. ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แกงซังเลแซ่บแจ้ง ตำบลตันเปา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.0)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 4 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แกงซังเลแซ่บแจ้ง ตำบลตันเปา แบบเดิมและแบบใหม่

5. ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์สุราชุมชนบ้านกอเศเรียมแบบขาดแบนและเหลี่ยม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.0)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 5 บรรจุภัณฑ์สุราชุมชนบ้านกอเศเรียม แบบเดิมและแบบใหม่

6. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านตันเจ้า พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.8)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 6 ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านตันเจ้า แบบเดิมและแบบใหม่

7. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์กระเปาสถาက์จากเศษผ้า กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านตันเจ้า พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.7)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 7 ผลิตภัณฑ์กระเปาสถาค์จากเศษผ้า กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านตันเจ้า แบบเดิมและแบบใหม่

8. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมีอ กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านเจ้า ตำบลสันกำแพง พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.9)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 8 ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมีอ กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านเจ้า แบบเดิมและแบบใหม่

9. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดรองแก้วน้ำตีลายแผ่นแร่-ไม้สัก พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.0)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 9 ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดรองแก้วน้ำตีลายแผ่นแร่-ไม้สัก แบบเดิมและแบบใหม่

10. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์พวงกุญแจตีลายแผ่นแร่-ไม้สัก พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.0)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 10 ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์พวงกุญแจตีลายแผ่นแร่-ไม้สัก แบบเดิมและแบบใหม่

11. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์กรอบรูปจากกระดาษสาขนาดเล็ก (ตำบลตันเปา) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.0)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 11 ผลิตภัณฑ์กรอบรูปจากกระดาษสาขนาดเล็ก (ตำบลตันเปา) แบบเดิมและแบบใหม่

12. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์คอมประดับจากกระดาษสา ตำบลตันเปา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.2)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพประกอบที่ 12 ผลิตภัณฑ์คอมประดับจากกระดาษสา ตำบลตันเปา แบบเดิมและแบบใหม่

13. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ปืนร่มเล็กสันกำแพงจากกระดาษสา ตำบลตันเปา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.6)

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ใหม่

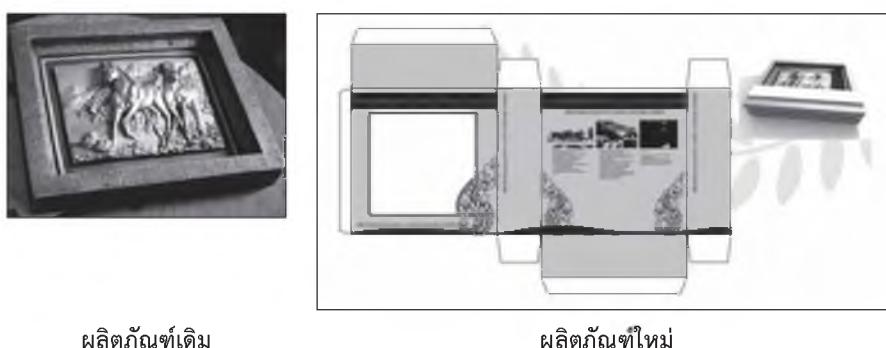
ภาพประกอบที่ 13 ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ปืนร่มเล็กสันกำแพงจากกระดาษสา ตำบลตันเปา แบบเดิมและแบบใหม่

14. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์กรอบรูปพระพุทธเจ้า พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.0)

ภาพประกอบที่ 14 ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์กรอบรูปพระพุทธเจ้า แบบเดิมและแบบใหม่

15. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์กรอบรูปม้าขนาดกลาง พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.9)

ภาพประกอบที่ 15 ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์กรอบรูปม้าขนาดกลาง แบบเดิมและแบบใหม่

การนำไปใช้ประโยชน์

1. กลุ่มผู้ผลิตหรือกลุ่มชุมชน กลุ่มสตรี มีความรู้และความเข้าใจขั้นตอนกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ ได้ผลิตภัณฑ์ด้วยแบบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนารูปแบบใหม่ มีความสวยงามสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

2. องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานการเกษตรอำเภอสันกำแพง ร่วมประสานงานระหว่างชุมชนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มชุมชนหรือกลุ่มสตรีได้รับการคัดสรรสินค้าชุมชน OTOP และเพิ่มการผลิตในชุมชนต่อไป

การอภิปรายผล

การศึกษาการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถตอบรับดีกับการวิจัยคือ เพื่อศึกษาองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์จากชุมชนวิสาหกิจ อำเภอสันกำแพง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในเรื่องของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มดี และรวมรวมภูมิปัญญาได้จำนวน 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านการแปรรูปอาหาร ด้านเย็บผ้าและห่อผ้า ด้านของที่ระลึก และด้านงานกระดาษสา ซึ่งจำเป็นต้องบูรณาการด้วยศาสตร์สมัยใหม่ทางการอุปแบบ โดยมีองค์ประกอบหลักคือ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการใช้ศาสตร์ทางการอุปแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมร่วมกับภูมิปัญญาของกลุ่มชุมชนและชาวบ้าน ทำให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น สามารถวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ของตนเองอย่างเป็นระบบตามกระบวนการออกแบบ โดยเริ่มจากการนำผลิตภัณฑ์เดิม มาวิเคราะห์และนำไปสู่กระบวนการคิด รวมถึงการพัฒนารูปแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับสุนิมล กลาภะพันธ์ (2551: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง คือ ความสัมพันธ์อันดีงามของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำงาน และความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพงนั้น พบว่า ในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ กลุ่มวิสาหกิจ เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการ การพัฒนาด้านการอุปแบบเพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับตลาด และการอุปแบบเพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคพึงพอใจ สอดคล้องกับธีร์ชัย สุขสด (2544: 88) กล่าวว่า การอุปแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีย่อมเกิดมาจากการอุปแบบที่ดีในการเสนอ แนวคิดให้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมตามหลักการอุปแบบ โดยหัตถกรรมมีดังนี้ 1) หน้าที่ใช้สอยและความสวยงาม 2) มีความปลอดภัยและความแข็งแรง และ 3) ความสวยงาม

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

การวิจัยการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ นี้ เป็นการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินการวิจัยทุกรอบวนการ ตั้งแต่การติดต่อกับกลุ่ม จากการอาศัยคนรู้จักกับหน่วยงาน กระบวนการรับฟังข้อมูล จนกระทั่งการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ร่วมกับกลุ่ม ซึ่งการวิจัยนี้ ดำเนินงานอยู่ในกรอบกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาและวิจัยเพื่อห้องอินที่เน้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างองค์ความรู้ใหม่ หรืออนวัตกรรมเพื่อชุมชน ซึ่งนำไปสู่การต่อยอดของผลจากการวิจัยครั้งนี้ และควรมีการติดตามปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์อีกครั้ง ตามกระบวนการอุปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาทางด้านการอุปแบบและบรรจุภัณฑ์มาก ดังนั้นควรมีหน่วยงาน จากรัฐให้ความช่วยเหลือเข้าไปอย่างต่อเนื่อง

- ควรพัฒนาศักยภาพของชุมชนเรื่องการหาตลาดและการจัดจำหน่าย

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญด้านการช่วยเหลืออย่างจริงจังหรืออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ด้านการผลิต และการอุปกรณ์

3. ข้อเสนอแนะต่อนักวิชาการ

- นักวิชาการและนักวิจัยควรนำงานวิจัยไปพัฒนาต่อเนื่องอย่างเป็นระบบและนำไปบูรณาการใช้กับการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการจนสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
เกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่เป็นหน่วยงานเสริมด้านประสานงานเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานด้านงานวิจัย
และรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารอ้างอิง

ธีระชัย สุขสต. 2544. การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอดีเยนส์โตร์.

บังอร ภวินท์ ประนานกสุ่มสตรีบ้านตันเจ้า (คำช่าว). 2556. สัมภาษณ์. (20 เมษายน 2556).

บุญนาค ดีวฤกุล. 2543. ชนบทไทย: การพัฒนาสู่ประชาสังคม. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
บรรณนิพัทธ์.

สุวิมล กล่างประพันธ์. 2551. แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่โครงการพระราชดำริหมู่บ้านสหกรณ์สู่การเป็น
องค์กรจัดการตนเอง อำเภอสันกำแพง กิ่งอำเภอแม่่อน จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.